

TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 16

Indhold

- **AKTUELT I MARKEN**
 - Vinterrug
 - Vinterraps
 - Vinterhvede
 - Vårbyg
- **MARK**
 - Bekæmpelse af svampesygdomme og skadedyr i hestebønner og ærter
 - Frøgræs
- **REGLER OG TILSKUD**
 - Flyvehavren skal bekæmpes eller bortluges
- **VANDING**
 - Vandingsbehov
- **ARRANGEMENTER OG KURSER**
 - SAGRO og FRDK afholder Åben Pløjefri Mark med sådemo

AKTUELT I MARKEN

Vinterrug

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

Vinterrugen er ved at nå vækststadie 61, begyndende blomstring. Samtidig ser vi en kraftig udvikling i brunrust, som bør bekæmpes, når der er angreb på over 10 % planter, og det gælder til vækststadie 69, blomstring helt afsluttet.

En velplaceret behandling omkring blomstring vil i de fleste tilfælde, kunne holde afgrøden fri for svampe resten af kernefyldningssæsonen. Er der ved den afsluttende sprøjtning mere udbredte angreb, bør der anvendes ca. 50 % dosis f.eks. 0,3 l/ha Folicur Xpert EC 240 eller 0,3 l/ha Orius Gold.

Billede 1 Vinterrug i begyndende blomstring 19. maj 2025. (Foto: Finn Poulsen, SAGRO)

Vinterraps

Af planterådgiver Birgit Vestergård

Vi kan kun bekæmpe svampe indtil vækststadie 69, hvor de fleste marker er nu eller har passeret. Det vil kun være relevant mod skulpesvamp og er mest for et syns skyld, da skulperne ikke bliver sorte, men forbliver gule. Til en evt. sidste behandling er: 0,3-0,4 l/ha Amistar/Mirador, Propulse EC 250 eller Pictor Active effektive mod netop skulpesvamp og ingen af disse er omfattet af triazolreglerne. Øvrige midler fra tabel 1, **TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 10**.

Vær dog opmærksom på triazol-, afstands-regler og andet. F.eks. må Propulse EC 250 kun bruges én gang pr sæson

Vanding fortsætter indtil begyndende gulfarvning af skulper. Se **vanding**.

Vinterhvede

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

Det er nu absolut sidste udkald for fanebladsbehandlingen med 0,4-0,5 Balaya på grund af sprøjtefristen i vækststadie 40 (fanebladet helt ude, men stænglen endnu ikke fortykket af akset).

Når denne behandling er udført, er der ro på i godt 2 uger- formentlig mere, hvis der ikke kommer gulrust.

Gulrust er i Vestjylland observeret i sortsblandingen DLG Wheat Mix Robust, der indeholder sorterne Kvium, Guinness og Champion. Andre steder i landet er der fundet gulrust i andre sorter, bl.a. Pacman. Gå en tur i marken og følg udviklingen.

Vårbyg

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

Meget vårbyg er nu i vækststadie 31-32 og der er ikke svampesygdomme af betydning pt. Noget kunne tyde på en velplaceret svampesprøjtning, evt. med 0,2 l/ha Cerone mod aksnedknækning ved begyndende skridning vil kunne gøre det i år. Se sprøjteforslag i **TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 15**.

Rodukrudt i vårbyg kan stadig bekæmpes og det frem til vækststadie 39 med et MCPA-middel, derefter har vi kun Zypar som er godkendt til Vækststadie 45. Se mere om middelvalg og dosering i **TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 13**.

Vi ser meget få skadedyr i vårbyg. Lus og kornbladbillens larve kan gøre skade.

Bekæmpelsestærsklen for lus er 40 % angrebne strå indtil vækststadiet 73, når det ikke kan kombineres med en svampesprøjtning og 25 % angrebne strå indtil vækststadiet 73, når det kan kombineres med en svampesprøjtning.

Bekæmpelsestærsklen for kornbladbillens larve er 0,5-1,0 larve pr. aksbærende strå indtil omkring begyndende skridning.

For begge skadegørere kan der anvendes 0,2 kg/ha Lamdex og for lus alene kan der evt. anvendes 0,2 kg/ha Pirimor 500 WG.

MARK

Bekæmpelse af svampesygdomme og skadedyr i hestebønner og ærter

Af planterådgiver Eva Tine Nissen Engelbreth

Sygdomme i hestebønner

Hestebønner kan angribes af chokoladeplet, hestebønnebladplet, rust og vikkeskimmel. De senere år har vikkeskimmel, rust og chokoladeplet været mest udbredte. På trods af det tørre vejr er der allerede fundet chokoladeplet og vikkeskimmel i hestebønner. Ved angreb har der været god rentabilitet i bekæmpelse.

I tidligere års landsforsøg har der været behandlet i stadium 61-65 (begyndende blomstring til blomstring halvvejs), som har været omkring 15. juni og behandlet ca. 2 uger senere omkring 1. juli. Især den sidste behandling ca. 2 uger efter begyndende blomstring har bidraget til merudbyttet, så bekæmpelse skal ikke iværksættes for tidligt. Angreb anbefales dog bekæmpet ved begyndende angreb. Ved angreb har der været god rentabilitet i bekæmpelse.

En enkelt behandling er oftest tilstrækkelig ved slut blomstring, men ved tidlige angreb kan der være behov for 2 behandlinger. I tabel 1 er vist enkelt- og splitbehandling med Pictor Active og med lidt lavere doser. De øvrige løsninger kan også anvendes i nedsat dosis som en af behandlingerne i en split strategi.

Tabel 1 Anbefaling med Pictor Active enten som én svampekæmpelse ved slut blomstring eller i splitbehandling ved tidlige angreb. Kan med fordel blandes med andre svampemidler.

Skadegørere	Vækststadiet	Middelvalg	Dosis pr. ha.	Bemærkninger
Chokoladeplet Hestebønnebladplet Hestebønnerust	61-69	Signum	0,5	Godkendt til "mindre anvendelse". Må maks. Anvendes 2 gange pr. sæson
Chokoladeplet Hestebønnebladplet Hestebønnerust	65 og 69	Pictor Active Pictor Active	0,3-0,4 0,3-0,4	Godkendt til "mindre anvendelse". Må maks. Anvendes 2 gange pr. sæson og maks. 0,5 l pr. behandling. Må anvendes til vækststadiet 75. Firmaet anbefaler tilsætning af 0,15 l Agropol til Pictor Active
Chokoladeplet Hestebønnebladplet Hestebønnerust	61-75	Pictor Active	0,5	Godkendt til "mindre anvendelse". Må maks. Anvendes 2 gange pr. sæson og maks. 0,5 l pr. behandling. Firmaet anbefaler tilsætning af 0,15 l Agropol til Pictor Active
Chokoladeplet Hestebønnebladplet Hestebønnerust	61-71	Pictor Active + Orius Gold	0,25 + 0,3	Godkendt til "mindre anvendelse". Firmaet anbefaler tilsætning af 0,15 l Agropol til Pictor Active
Chokoladeplet Hestebønnebladplet Hestebønnerust	61-69	Pictor Active + Amistar	0,25 + 0,25	Godkendt til "mindre anvendelse". Firmaet anbefaler tilsætning af 0,15 l Agropol til Pictor Active. Amistar må maks anvendes 1 gang pr. vækstsæson og med maks 0,6 l/ha.
Chokoladeplet Hestebønnebladplet Hestebønnerust	61-71	Pictor Active + Folicur Xpert EC 240	0,25 + 0,25	Godkendt til "mindre anvendelse". Firmaet anbefaler tilsætning af 0,15 l Agropol til Pictor Active. Pictor Active må maks anvendes 2 gang pr. vækstsæson og med maks 0,5 l pr. behandling
Chokoladeplet Hestebønnebladplet Hestebønnerust	61-69	Amistar	0,5	Godkendt til "mindre anvendelse". Må maks anvendes 1 gang pr. vækstsæson og med maks 0,6 l/ha.
Chokoladeplet Hestebønnebladplet Hestebønnerust	61-69	Amistar + Orius Gold	0,25 + 0,3	Godkendt til "mindre anvendelse". Maks 0,6 l/ha Amistar pr. sæson.
Chokoladeplet Hestebønnebladplet Hestebønnerust	61-69	Amistar + Folicur Xpert EC 240	0,25 + 0,25	Godkendt til "mindre anvendelse". Amistar må kun anvendes 1 gang pr. vækstsæson Maks 0,6 l/ha Amistar pr. sæson.
Hestebønnerust	61-71	Folicur Xpert EC 240	0,5	Godkendt til "mindre anvendelse".

Kilde: Middeldatabasen

Skadedyr

Bladrandbiller bekæmpes kun i de tidligste vækststadier og dette er vi længe ovre i hestebønnerne. Nu skal opmærksomheden rettes på bladlus og bønnefrø biller under blomstring. Bekæmpelsestærsklen for **bedebladlus** er 10-15 % planter med bladlus og begyndende kolonidannelse frem til fuld bælgglængde. Ved behov for bladlusbekæmpelse anvendes 0,15-0,2 kg pr. ha Pirimor, 0,15-0,2 l pr. ha Mavrik eller 0,2-0,25 kg pr. ha Lamdex. Pirimor har klart bedst effekt og foretrækkes, især ved kraftige angreb. Bemærk, at Pirimor kun må bruges 1 gang pr. vækstsæson.

Angrebene af **bønnefrø-biller** har hidtil i de fleste tilfælde været mindre udbredte og relativt svage. Forsøg og erfaringer fra udlandet viser, at det ikke er muligt at få god effekt af bekæmpelse. Bekæmpelse anbefales derfor ikke. Bekæmpelse med Lamdex kan evt. forsøges i hestebønner til fremavl eller ved brug af egen udsæd, da billerne ved kraftige angreb kan skade spireevnen. I svenske forsøg er den bedste effekt opnået ved sprøjtning omkring blomstring. Det bedste tidspunkt i UK angives til at være, når der er udviklet 5-6 blomsterklaser, og der ikke er meget tegn på bælgudvikling. Yderligere behandling efter 7-10 dage angives også at kunne være nødvendig i visse år. Ingen af skadedyrsmidlerne har bønnefrø-biller på etiketten, og bekæmpelse må kun udføres ved angreb af andre skadedyr f.eks. bladlus.

Sygdomme i ærter

Ærter kan angribes af ærtesyge og gråskimmel, som fremmes af fugtige forhold omkring blomstring. Fra før blomstring kan der også optræde angreb af ærteskimmel. Ingen af de to godkendte svampemidler har god effekt på disse sygdomme, jf tabel 2.

Tabel 2 Der er to godkendte svampemidler til ærter, hvilke begge har begrænset effekt.

Skadegørere	Vækststadiet	Middelvalg	Dosis pr. ha.	Bemærkninger
Ærteskimmel /Ærtesyge	65-69	Amistar	0,5	Udbringningstidspunkt omkring blomstring. Kun moderat effekt. Maks. 0,6 l/ha pr. vækstsæson og maks 1 behandling pr. sæson. Behandlingsfrist er vækststadiet 69. Mirador er identisk med Amistar og kan også anvendes.
Gråskimmel /Ærteskimmel	65-69	Signum	0,3-0,5	Udbringningstidspunkt omkring blomstring. Kun moderat effekt. Laveste dosis ved delt behandling. Maks 2 behandling pr. sæson. Behandlingsfrist er 21 dage før høst.

Kilde: Middeldatabasen

Skadedyr i ærter

Bladrandbiller bekæmpes kun i de tidligste vækststadier og dette er vi længe ovre i ærterne. Nu er det Bladlus, ærteviklere og trips fokus skal henledes på.

Ærtebladlus: Ærterne er mest følsomme for angreb af bladlus i blomstringsperioden, hvor kraftige angreb kan medføre tab af blomster. Den vejledende bekæmpelsestærskel for ærtebladlus i blomstringsperioden er 15-20 pct. angrebne planter.

Når ærterne er afblomstrede, og bælgene har opnået fuld længde og begynder at svulme, skal der kraftigere angreb til, før en bekæmpelse af ærtebladlus er rentabel. Den vejledende bekæmpelsestærskel på dette tidspunkt er 50 pct. angrebne planter.

Ærteviklere: I foderærter er ærteviklere ("orm" i ærter) oftest uden betydning.

I konservesærter og plukærter forårsager larverne en alvorlig kvalitetsforringelse.

I konsumærter kan en bekæmpelse også være aktuel. Omkostninger til sprøjtning (pyrethroid, udbringning, køreskade) skal sammenholdes med merprisen for ærterne og evt. krav til maks. omfang af gnav på frøene. I gennemsnit af to års landsforsøg blev procent ærtefrø med gnav reduceret fra 4,6 til 1,7 ved pyrethroidbehandling i vækststadium 71 (10 procent bælg i fuld størrelse).

I fremavlsærter kan en bekæmpelse også være aktuel. I forsøg er fundet, at 10 procent angrebne bælg kan reducere spireevnen med knap 4 pct.

Flyvningen af ærteviklere kan følges via feromonfælder.

Den vejledende bekæmpelsestærskel for konsum- og fremavlsærter (eksklusive konservesærter) er en summeret fangst på 50 ærteviklere i alt fra to fælder. Den vejledende bekæmpelsestærskel for plukærter er en summeret fangst på 10 ærteviklere i alt fra to fælder.

Når tærsklen overskrides, skal larvernes klækning afventes (10-20 dage efter), før en bekæmpelse med et godkendt pyrethroid iværksættes, jf tabel 3.

Tabel 3 Her ses de forskellige midlers effekt på de to skadedyr i ærter.

Skadegørere	Middelvalg	Dosis pr. ha.	Bemærkninger
Bladrandbiller	Mavrik	0,1	Normaldosis 0,15-0,2 l/ha. Maks 2 behandlinger pr. sæson. Må anvendes i vækststadie 10-79
Bladrandbiller	Lamdex	0,1	Normaldosis 0,2 kg/ha. Maks 3 behandlinger pr. sæson. Må anvendes i vækststadie 9-12 og 35-71
Ærtevikler	Lamdex	0,25-0,3	Normaldosis 0,3 kg/ha. Ingen erfaringer med nedsatte doser. Maks 3 behandlinger pr. sæson. Må anvendes i vækststadie 9-12 og 35-71
Ærtevikler	Mavrik	0,15-0,2	Normaldosis angivet. Ingen erfaringer med lavere doser. Maks 2 behandlinger pr. sæson. Må anvendes i vækststadie 10-79
Ærtebladlus	Lamdex	0,2	Normaldosis 0,3 kg/ha. Maks 3 behandlinger pr. sæson. Må anvendes i vækststadie 9-12 og 35-71
Ærtebladlus	Mavrik	0,1	Normaldosis 0,15-0,2 l/ha. Maks 2 behandlinger pr. sæson. Må anvendes i vækststadie 10-79
Ærtebladlus	Pirimor 500 WG	0,125	Normaldosis 0,25 kg/ha. Maks 1 behandling pr. sæson. Må anvendes i vækststadie 30-88

Kilde: Middeldatabasen

Frøgræs

Af planterådgiver Niels Holmgaard

Frøgræs – aktuel status og anbefalinger:

Status svampe. Der ses i øjeblikket let forekomst af kronrust i mange marker, dog uden at det vurderes som alarmerende. Langt de fleste marker blev svampebehandlet for 2-3 uger siden, men det er endnu for tidligt at foretage den afsluttende behandling, som først bør udføres ved begyndende blomstring – forventeligt om 2-4 uger. Derfor kan en mellemliggende svampebehandling være nødvendig i de kommende dage.

Til det kunne 0,3 l/ha Balaya være et oplagt valg.

Status vækstregulering. De fleste marker er nu i begyndende skridning, hvilket gør den kommende uge til sidste mulighed for vækstregulering. Når akset først er fremme, ophører længdevæksten, og midlerne må kun anvendes frem til dette stadie.

Tørken den seneste tid har dog rejst tvivl om det har været forsvarligt at vækstregulere – særligt i uvandede marker. Dyrkes en sen sort på uvandet jord, bør der afventes betydelig nedbør, før beslutningen om yderligere vækstregulering er nødvendig.

Alle trinexapac-produkter (Moddus) må anvendes to gange frem til vækststadie 49. Bemærk, at maksimaldosis i frøgræs varierer afhængigt af midlet. Højeste tilladte dosis kan anvendes for både Moddus Start og Moddevo.

REGLER OG TILSKUD

Flyvehavren skal bekæmpes eller bortluges

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

Bekæmpelse af flyvehavre i vårsæd, kan stadig nås i de marker, der ikke har passeret vækststadie 30. Her anvendes 0,8-1 l/ha Primera Super eller Foxtrot på tørre planter.

I ærter og hestebønner kan der indtil vækststadie 39 anvendes 1-2 l/ha Focus Ultra + 0,5 l/ha Dash eller indtil 45 dage før høst 0,5-0,9 l/ha Agil 100 EC. Agil må kun anvendes hvert andet år på samme areal.

Afsæt tid til at kontrollere markerne for flyvehavre også selvom de er bekæmpet kemisk. Aflugning af flyvehavre er lovpligtig. Medbring en sæk til aflugget flyvehavre og sørg for at få hele roden med, da planten ellers sender nye skud op.

Flyvehavre har det med at dukke op steder, den ikke er set før. Vind, maskiner, dyr og fugle spreder flyvehavren.

Når du er i marken og afluger flyvehavren, så kortlæg positionen, f.eks. med FarmTracking. Derved kan du genfinde pletterne og være ekstra opmærksom der, eller spotsprøjte disse områder næste år.

Har du andre områder med problemgræsser, som ikke er bekæmpet, kan de være resistente, kortlæg også disse områder, når du er i marken, og overvej afslåning inden frøsætning. Derudover kan der indsamles frø til resistenstest. Kontakt din planterådgiver for yderligere oplysninger.

Billede 2: Flyvehavre i vårbyg. Arkivfoto: Jens Peder Pedersen, SAGRO

Flyvehavre på brakarealer

Brak 4 %, GLM 10-krav lovpligtig

Her må du kun afslå selektivt eller luge og skal fjerne materialet fra marken. Der må ikke bekæmpes med planteværn.

Brak over 4 % med ekstra tilskud under biodiversitet og bæredygtighed

Her må du afslå og/eller anvende planteværn selektivt og skal fjerne materialet fra marken.

Brak over 4 % kun grundbetaling

Her må du afslå og/eller anvende planteværn selektivt og skal fjerne materialet fra marken.

Læs mere om emnet herunder i filbanneret; bl.a. om Bjørneklo. Dokumentet er fra 2024, men gælder stadig, nu hvor det hedder GLM 10 her i 2025.

Det anbefales at lave fotodokumentation via Landbrugsstyrelsens app.

VANDING

Vandingsbehov

Af planterådgiver Henrik Otto Clement

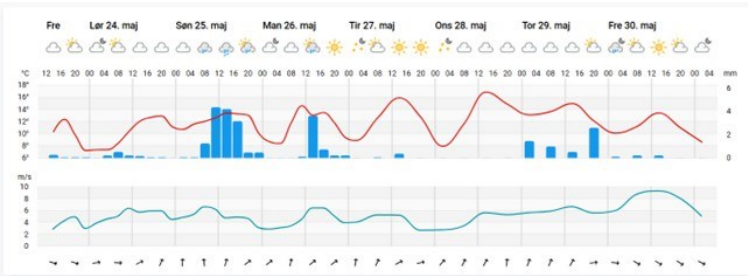
Der er et vandunderskud på over 100 mm mange steder i vores område nu. Det er mere end de ca. 60 mm, der er tilgængeligt på de grovsandede jorde. Mange har vandet tre gange eller mere, så den samlede mængde i vandingstilladelsen er ved at være brugt. Det gælder især dem, der kun har korn, græs, ærter og hestebønner. I figur 1 ses status d. 21. maj med 90 mm udvandet.

Her aflæses vandingsbehovet. Hvis den sorte rombe er i det grønne felt, er der ikke behov for vanding. Hvis romben er i det gule felt, så er der behov for vanding. Hvis romben er i det røde felt, så mangler der så meget vand, at afgrøden allerede har taget skade.

Mark	JB	Afgrøde	0	50	100	150 mm	Vandet mm	Balance mm
31-0	1	Vinterraps					90	-18
32-0	1	Vinterhvede					90	-16
1-0	1	Vinterrug, hybrid					90	-17
30-0	1	Vinterbyg					90	-17
14-0	1	Vårbyg					90	-5
24-0	1	Havre					90	-5

Figur 1 Status på vandregnskab d. 21. maj, med 90 mm udvandet.

Det ser dog ud til at det vejrskifte vi mærker nu, vil give en del nedbør, forhåbentlig 30-40 mm måneden ud. Se figur 2. Det er ikke nok til at nulstille vandregnskabet, så overvej at fortsætte med natvanding og med mindre mængde ad gangen. Det kølige vejr gør at fordampningen bliver 1-4 mm de kommende dage, afhængig af hvornår på døgnet det regner.

Figur 2 Vejrudsigten til weekenden og næste uge fra DMI. 21. maj 2025.

Vinterraps skal holdes vandforsynet indtil begyndende gulfarvning af skulperne. Øvrige afgrøder fortsætter med behov i længere tid.

Prioriter afgrøder i blomst først, dernæst afgrøder under skridning og så afgrøder under kernefyldning.

Vinterrug tåler tørke bedre end andre vinterafgrøder. Havre tåler tørke bedre end vårbyg.

Prioriter højværdi afgrøder og marker med højt udbyttepotentiale først.

ARRANGEMENTER OG KURSER

SAGRO og FRDK afholder Åben Pløjefri Mark med sådemo

Sivegaardsvej 1, 7500 Holstebro

Kom og se resultatet af de tre såmaskiners arbejde med at så vårbyg.

Jorden er en let JB3 jord, og der blev sået i en rugstub, hvor der også havde været efterafgrøder. Der blev sået helt direkte og efter en gyllenedfældning.

Program

Kl. 13: Fremvisning af sådemoparceller

Kl. 14: Kaffe og kage på Ny Hesel 1, 7500 Holstebro

Kl. 14.10 Præsentation af bedriften og det pløjefri system på stedet v/landmand Michael Kristensen

Kl. 14.25 Sådan kommer du i gang med pløjefri dyrkning v/FRDK PløjefriRådgiver og planteavlskonsulent Niels Holmgaard, SAGRO

Kl. 14.45 Efterafgrøder – et afgørende element i det pløjefri system v/FRDK

Vårbyg sået direkte i stubben med Amazone Condor (Foto: Niels Holmgaard, SAGRO)